

FSD2510 JOHTAMINEN MONIKULTTUURISESSA KOULUSSA - REHTORIHAASTATTELUT 2004
FSD2510 LEADERSHIP IN MULTICULTURAL SCHOOL - RECTOR INTERVIEWS 2004

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Haastattelurunko

Lämmittelykysymykset

- taustalomakkeen läpikäyntiä ja mahdollisia tarkennuksia
  - muut mmt-opettajat?
  - koulutus: rehtoripäivät, aloitus- ym. seminaarit?
- mitä on olla rehtori; ammatinvalinnan perusteet
  - miten sinusta tuli rehtori?
  - miten kuvaisit rehtorin ammattia juuri nyt - keskeiset haasteet jne.?
- ammatin ulkopuoliset kokemukset kansainvälisyydestä/monikulttuurisuudesta
  - millaisia kokemuksia sinulla on koulutyön ulkopuolelta kansainvälisyydestä?
  - entä monikulttuurisuudesta?
- ensimmäiset kokemukset monikulttuurisuudesta: millainen koulu, koulun historia
  - kuvaile lyhyesti koulua ja sen historiaa monikulttuurisuuden näkökulmasta
  - millaiset ovat ensimmäiset kokemuksesi monikulttuurisuudesta koulun tasolla?

1. teema: Monikulttuurisuus koulussa

- omat määrittelyt monikulttuurisuudesta
  - miten kuvailisit tai määrittelisit monikulttuurisuuden käsitettä?
    - onko se neutraali vai arvolatautunut?
    - onko käsitteenmäärittelysi mielestäsi muuttunut vuosien/kokemusten myötä?
    - jos, niin miten?
    - onko rehtorina olo vaikuttanut käsitteen määrittelyyn?
  - voidaanko/pitääkö monikulttuurisuus koulussa mielestäsi määritellä eri tavalla kuin monikulttuurisuus yleensä?
- monikulttuurisuus haasteena ja voimavarana koulussa
  - onko monikulttuurisuus koulussasi haaste?
    - jos, niin millainen?
  - onko monikulttuurisuus koulussasi voimavara?
    - jos, niin millainen?
- mitä koulun monikulttuurisuus mielestäsi vaatii sen henkilöstöltä ylipäätään?
  - koulutus, kiinnostus ym.

2. teema: Koulun eetos, toimintakulttuuri, toimintatavat ja mahdolliset toimintatavat

- millainen yleinen ilmapiiri tai eetos koulussasi mielestäsi on?
- miten kuvailisit koulusi toimintakulttuuria?
  - tukeudutaanko ensisijaisesti yleisiä suosituksia ja ohjeita?
  - mitä omaleimaista ja toimivaksi koettua omassa toimintakulttuurissa on (**esimerkki**)?
    - onko esimerkiksi mm-taustaisille oppilaille tehty omaa kulttuuria tukevia järjestelyitä (**esimerkki**)?
    - jos, miten asia on selitetty muille oppilaille?
  - tukevatko opetussuunnitelman linjaukset ja opetussuunnitelma ylipäätään toimintakulttuurin muodostumista?
  - miten ja missä vaiheessa toimintakulttuuria, sääntöjä jne. avataan yleensä?
  - antaako toimintakulttuuri sinällään eväitä eettisten ongelmien ratkaisuun?
- kodin ja koulun yhteinen kasvatusvastuu ja kohtaamiskulttuuri
  - miten vanhemmat mielestäsi jakavat yhteisen kasvatusvastuun ajatuksen yleensä (**esimerkkejä**)?
  - vuoropuhelu käy mm-taustaisten oppilaiden vanhempien kanssa
    - miten koulusi ohjeistus ja normit on selitetty mmt-oppilaiden vanhemmille?
    - miten asiat heidän kanssaan on käsitelty (**esimerkkejä**)?
  - onko mmt-huoltajien suhteen erityisiä haasteita?
    - jos, millaisia?
    - millaisia ongelmia eri ryhmillä on, jos on (**esimerkkejä**)?
- haasteet, dilemmat, konfliktit
  - onko koulussa ilmennyt mielestäsi juuri monikulttuurisuudesta johtuvia haasteita tai ongelmia (**esimerkkejä**)?
    - keiden suhteen: opettajat, muu henkilökunta, oppilaat, huoltajat (**esimerkkejä**)?
    - mitkä tyypillisimpiä tai toistuvia (**esimerkkejä**)?
    - mistä johtuvia (**esimerkkejä**: tiedon puute, ennakkoluulot)?
    - miten on ilmennyt tai havaittu?
    - miten on tullut rehtorin tietoon?
  - millaiset tilanteet ovat olleet yllättäviä ja ennakoimattomia (**esimerkkejä**)?
    - et ole voinut kuvitella niitä ennalta
    - keinovalikoimastasi ei ole tuntunut löytyvän mitään, millä päästäisiin rakentamaan ratkaisuun
  - millaiseen ratkaisuun edellä mainituissa tilanteissa on päädytty?
    - miten tyytyväisyys on ilmennyt?
    - onko asia muuttunut pysyvästi?
- miten koulussasi toimitaan/toimittaisiin seuraavissa tilanteissa?
  - peittävän, silmät verkon taakse jättävän burkhan käyttö – henkilökunta, oppilaat?
  - oppilaan kieltäytyminen musiikista ja liikunnasta, kuvataiteesta?
  - naisopettajan kättelettä jättäminen, huoltajan solvaukset?
  - oppilaan ottaminen kotiopetukseen?
  - opetussuunnitelman sisältöjen haastaminen (esim. ympäristö- ja luonnontieto)?
  - muita esimerkkejä?

3. Rehtorin rooli monikulttuurisessa koulussa

- kuinka paljon rehtorina olet mukana konfliktien ratkaisuisissa?
  - mikä on mielestäsi rehtorin rooli konfliktitilanteissa?
  - millaista toimintaa tai osallistumista sinulta on mielestäsi odotettu?
- keiden avulla ja tuella olet ratkaissut konflikteja?
  - oletko konsultoinut vaikeissa tilanteissa muiden rehtoreiden tai viranomaisten kanssa (**esimerkkejä**)?
  - mistä muualta olet saanut tukea?
- miten olet hyödyntänyt sinulle kertyneitä kokemuksia toistuvissa tai uusissa tilanteissa (**esimerkki**)?
  - miten ne ovat vaikuttaneet omaan johtamiskäyttäytymiseesi?
  - miten arvioisit niiden vaikutusta toimimiseesi vastaavanlaisen tilanteen toistuessa?
- toimintamallit (universaalit, relativistiset, dialogiset)
  - kuvaile käyttämiäsi toimintamalleja (**esimerkkejä**)?
  - millaisia ominaisuuksia olet niissä mielestäsi tarvinnut ja kokenut hyödyllisiksi?
- edellyttääkö monikulttuurisen koulun johtaminen rehtorilta joitakin tiettyjä ominaisuuksia ja jos, niin millaisia?
  - lisäkoulutus eettisten ongelmien ja eettisen päätöksenteon ratkaisemiseen
  - henkilökohtaiset ominaisuudet?
- millaisia selviämistästrategioita rehtorina käytät?
  - lisätiedon hankinta
  - ironia

4. teema: Monikulttuurisen koulun visio

- optimaalinen monikulttuurinen koulu
  - miten suuri voi maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrä olla?
  - millainen toimintakulttuurin tulisi olla?
- perusedilemmat ja uudet haasteet
  - millaisia uusia haasteita näet tulevaisuuden monikulttuurisessa koulussa?
  - entä mahdollisuuksia?
  - miten uusia tai poikkeavia ratkaisumalleja haasteissa ja ongelmassa voisi löytää?
- monikulttuurisen koulun tulevaisuus
  - millaisena näet monikulttuurisen koulun Helsingissä lähitulevaisuudessa?
  - entä kymmenen vuoden kuluttua?
- mikä on koulun tehtävä monikulttuurisessa yhteiskunnassa nyt ja tulevaisuudessa?
  - mikä on mielestäsi rehtorin rooli koulun monikulttuurisen kehittämisessä?

HUOM! Jos tutkimuksen kuluessa tulee tarve lisätiedon kokoamiseen tai keskusteluihin, oletko edelleen mukana?

1. Yläasteen tyttö pyytää rehtorilta luvan, että saisi antaa kaukana, toisessa maassa (tässä Saudi-Arabiassa) asuvalle pojalle koulun osoitteen, mihin tämä voisi lähettää rakkauskirjeet. Kotona huoltaja raivostuisi, jos tietäisi tytön kirjoittelevan jollekin.
2. Lapset ovat toistuvasti poissa koulusta ja yksi heistä on erityisopetuksessa ja kärsii poissaoloista paljon. Neuvotteluissa rehtori vetoaa koululakeihin, johon huoltaja sanoo, ettei Suomen laki mene hänen uskontonsa asettaman lain edelle.
3. Luokanopettaja näyttää oppilaan piirroksia ja kirjoituksia, joissa toistuu sama teema: pommitus, sota ja erään tietyn kansan tappaminen, viimeisen tämän kansan edustajan etsiminen kiven takaa, tämän kansanryhmän nimittely jne.
4. Luokanvalvoja kertoo, että oppilaan kaula on verillä ja raapimisjälkiä on joka puolella kasvoissa. Oppilas on kertonut veljensä ja äitinsä hakanneen häntä kotona. Kyse on oppilaasta, joka on toistuvasti ollut vaikeuksissa sekä koulussa että vapaa-ajalla. Hän kiusaa koulussa muita, varastelee ja uhkailee. Vapaa-aikana hän on joutunut poliisin kanssa useaan otteeseen tekemisiin. Lastensuojelu on mukana perheen asioissa, mutta yhteydessä kouluun hyvin harvoin ja nihkeästi.
5. Oppilaan isä tulee kouluun toimintapäivän aikana ja hakee tyttärensä pois, koska koulussa ei tehdä mitään järkevää, vaan tanssitaan ja lauletaan. Tyttö on tekstiililuokassa ompelemassa ja kun opettaja yrittää selittää isälle asiaa, isä tekee opettajalle kaulan katkaisumerkin ja raahaa tytön mukanaan.